

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 405-1910)

Originalt emne

Slagtehuset og Kvægtorvet

Slagtehuset og Kvægtorvet/Kvægtorvet

Slagtehuset og Kvægtorvet/Slagtehuset

Uddrag fra byrådsmødet den 3. november 1910 - side 3

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 405-1910)

Fra Slagtehusudvalget forelaa Planer og Overslag til Opførelse af en Eksportslagtehal med Mellembygning og Luftkølerum og til Udvidelse af Kvægtorvet samt følgende Indstilling:

"Hermed fremsendes Tegninger og specificeret Overslag vedrørende en Eksportslagtehal med Mellembygning, samt et Luftkølerum. Endvidere fremsendes en Situationsplan samt en Rekapitulation over samtlige Udgifter vedrørende Slagtehusets Udvidelse. Udvalget anmoder herved det ærede Byraad om en Bevilling paa 250000 Kr. til Afholdelse af Udgifterne vedrørende:

1. Opførelse af en Eksportslagtehal med Mellembygning og et Luftkølerum.
2. Kvægtorvets Udvidelse og paa dette at opføre en Rampe, Salgshaller for Kalve, Lam, Grise, Kreaturer m. m.

Idet Udvalget anbefaler det fremsendte til Byraadets Velvillie, undlader man ikke at gøre opmærksom paa, at den foreslaaede Konstruktion er den, der er mest formaalstjenlig for Eksportslagtning, idet man ved Hjælp af Luftkølerummet er i Stand til at konservere Kødkroppene paa en særdeles betryggende Maade til Forsendelse, da de derved ikke bliver udsatte for de skadelige Dampe, der udvikles under Slagtningen.

Ved det foreslaaede Køresystem, der er absolut tidssvarende, og som virker særdeles tilfredsstillende andre Steder, opnaas en hurtig og let Forbindelse ved, at Kroppene forbliver paa Transportsvogn indtil Udladning kan finde Sted.

Der er saavel i Slagtehal som i Luftkølerum rigeligt med Lys og en kraftig naturlig Luftfornyelse, ligesom der ved en særdeles god kunstig Belysning er sørget for, at der kan arbejdes overalt efter Mørkets Frembrud. Ligesom alle hygiejniske og sanitære Krav er fuldtud fyldestgjorte i det foreliggende Forslag.

Naar Bygningssummerne er noget høje, da skyldes det foruden ovennævnte endvidere, at det er opfyldt Grund, Bygningerne skal anbringes paa, og man derfor maa anvende Betonpæle af Hensyn til, at Grundvandet ikke er langt nede. Desuden er Tagene i begge Bygninger af Jernbeton, i Luftkølerummene er tillige Søjlerne af Jernbeton, alt paa Grund af, at Dampene fra de varme Kød kroppe har en ødelæggende Indvirken paa Træ, noget der er en Kendsgerning i det nuværende Slagtehus. Ved Anvendelse af Jernbeton vil der i Fremtiden ikke fremkomme nævneværdige Udgifter til Reparation. Vedrørende Luftkølerummet maa bemærkes, at dette Rum ikke kan være mindre, da Kroppene hver for sig skulle kunne hænge frit under Afkølingen, endvidere at Køresystemet i den Bygning andrager 22564 Kr.

De nuværende Slagteforhold giver absolut ikke Plads for den stadig voksende Slagtning, hvilket tydeligt fremgaar af, at i den nuværende Slagtehal, som er indrettet for Slagtning af større Kreaturer, blev der Aaret efter Slagtehusets Opførelse (1896) slagtet 3638 Stk. Kreaturer, medens der i Regnskabsaaret 1. April 1909 til 31. Marts 1910 blev slagtet 8196 Stk. Hornkvæg til Byens Forbrug samt 7555 Stk. Hornkvæg til Eksport.

Skulde mod Forventning Eksportslagtningen i Fremtiden blive mindre eller muligvis helt ophøre, da er Slagtehallen og Luftkølerummet indrettet saaledes, at de kan anvendes til kommunal Slagtning, om Byens Vækst skulde gøre saadant nødvendigt.

Angaaende mulig fremtidig Udvidelse er Planen lagt saaledes, at der kan opføres en Slagtehal til i Forbindelse med den foreslaaede Mellembygning og i Forbindelse med Udvidelsen af Luftkølerummet.

Kvægtorvets Udvidelse finder Udvalget bør finde Sted snarest muligt, idet Markedsdagens Flytning den 1. Januar 1911 fra Lørdag til Tirsdag vil have til Følge, at Markedet bliver større, da Tirsdagen passer med udenrigske Markeder. For at Markedet saaledes kan

udvikle sig, er det nødvendigt, at der er rigelig Plads, gode rummelige Slagtehallen, samt lette Sporforbindelser, noget vi finder er fuldt til Stede i det foreliggende Forslag.

I Henhold til ovenstaaende maa Udvalget paa det bedste anbefale de foreliggende Forslag til Byraadets Approbation".

Simonsen erindrede om, at Udvalget for godt et Aars Tid siden var blevet bemyndiget til at lade udarbejde Tegninger og Overslag til et nyt Eksportslagteri og en Udvidelse af Kvægtorvet, samt om at Byraadet havde valgt Arkitekt Wier til at bistaa Udvalget. Udvalgets første Opgave var at sikre sig den nødvendige Grund til Udvidelserne, hvilket ogsaa lykkedes gennem Forhandling med Havneudvalget og Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse. Planen gik ud paa at opføre et ret stort Eksportslagteri baade for Kreaturer og Svin med tilhørende Kølerum, men foreløbig blev der kun foreslaaet at opføre en Kreaturslagtehal og et Kølerum, som saa kunde udvides, hvis man senere byggede en Slagtehal for Svin. Han gennemgik dernæst Indstillingen og knyttede dertil Bemærkninger om, at Udvalget havde søgt at være saa økonomisk som muligt, men at det paa den anden Side havde været det magtpaaliggende at gøre Slagtehuset saa tidssvarende, at det kunde benyttes en lang Række Aar. Hele Anlægget vilde, som anført i Indstillingen, koste 250000 Kr., der fordelte sig med 205000 Kr. til Slagtehal med Mellembbygning, Kølerum og Vejarbejder, deraf atter de 35000 Kr. til Vejarbejderne, og 45000 Kr. til Kvægtorvets Udvidelse og Sporforbindelsen. Angaaende Kvægtorvets Udvidelse delse bemærkede han, at man for at spare foreslog kun at belægge Pladsen med Cingels og Grus, hvilket kun vil koste ca. 1500 Kr., medens en Makadamisering vilde koste ca. 12000 Kr. Dog maatte det paa dette Punkt ogsaa bemærkes, at der paa Arealet som opfyldt Grund heller næppe vilde kunne bruges nogen svær Belægning. I Mellembbygningen tænktes indrettet Kallunvadsk og de nødvendige Rum for Folkene, saasom Tørrerum, Baderum og Varmestue. Selve Slagtehallen tænktes opført af Mursten paa Betonsokkel og med Ovenlys. Kølehuset agtedes opført af Træ med Jalusier helt rundt og ligeledes med Ovenlys. Mod Øst begrænsedes Kølerummet af Jernbanespor, saaledes at Kødet kunde føres direkte ud i Jernbanevognene ved Hjælp af samme Køresystem, som blev anvendt inde i Rummet. Kølerummet var saa stort, at der med Lethed kunde hænge over 300 slagtede Kroppe. Paa Laaneprogrammet var der opført 225000 Kr. til Opførelse af et Eksportslagteri og Udvidelse af Kvægtorvet, men forskellige Forhold, der ikke i sin Tid var beregnet, saaledes Piloteringen, medførte, at der vilde medgaa 25000 Kr. mere, men det maatte i denne Forbindelse dog bemærkes, at Beløbet efter Udvalgets og Arkitektens

Skøn var sat saaledes, at der ikke vilde blive nævneværdige Overskridelser. Angaaende Forrentningen maatte erindres, at man for Eksportslagtning ikke kunde faa fuld Forrentning, hvis man vilde drage Eksportslagtningen til Byen. Der kunde anstilles forskellige Betragtninger over, hvorvidt man i Fremtiden kunde regne med forøget Eksportslagtning, men efter Udvalgets Mening var der ingen Sandsynlighed for, at den vilde aftage, men snarere tiltage, naar der blev bedre Betingelser for Slagtningen. Skulde Eksportslagtningen slagtingen imidlertid svinde ind, var der ingen Tvivl om, at Byen vilde vokse saaledes, at det nye Slagteri kunde anvendes til Byens Slagtning. Sluttelig anbefalede han Indstillingen.

Mikael Johansen fandt Beløbet meget stort og bemærkede, at det i det hele taget var meget store Beløb, der i den senere Tid var blevet paakrævet; man havde saaledes for nylig bevilget 856000 Kr. til et nyt Sygehus og forlangte nu 250000 Kr. til et nyt Slagtehus. Beløbet kunde maaske ikke være mindre, men han vilde dog henstille til Udvalget at skaffe Balance i Slagtehusets Regnskab. Sidste Aars Regnskab udviste et Underskud paa 6000 Kr., og naar der nu kom en Bekostning paa 250000 Kr. til, vilde Forrentningen blive endnu daarligere. Afgiften burde derfor forhøjes for Eksportslagtningens Vedkommende, da der ingen Mening var i, at Aarhus skulde afholde Udgiften derved. Hvis Eksportslagtningen ophørte derved, at Tyskland aabnede for Indførsel af levende Kvæg, saa laa Byen inde med de store Bygninger, og Forrentningen vilde blive endnu daarligere. Han ønskede derfor at henstille, om det ikke var muligt at bygge noget mindre, saaledes at Slagtehuset i hvert Fald kom til at forrente sig.

Simonsen var glad ved, at Hr. Johansen gav ham Anledning til at berøre Spørgsmaalet om Forrentningen. Det var meget rigtigt, at Slagtehuset var en daarlig Forretning, særlig hvis man regnede Grunden med, og Aarsagen, var at Slagteafgiften og Kontrolafgiften var ualmindelig lav, hvilket vel for en Del hang sammen med, at Slagtehusbevægelsen var forholdsvis ny her hjemme. I Udlandet, navnlig i Tyskland, var Afgifterne anderledes store. I den tyske By Offenbach, der var paa Størrelse med Aarhus, var der blevet opført et nyt Slagtehus til 2 Millioner Mark foruden Grunden, der var ansat til 400000 Mark, medens Aarhus Slagtehus efter Udvidelsen og med Grundens Værdi medregnet kun kom til at staa i ca. 1 1/4 Million Kroner, men i Offenbach var Slagteafgiften for et. Kreatur ogsaa 9 Mark, hvorimod den her kun var 2 å 2½ Kr. Slagterne var vist ogsaa nu nogenlunde fortrolige med, at en Forhøjelse af Slagteafgiften var nødvendig, og Udvalget vilde ogsaa komme med Forslag i den Retning inden Budgetbehandlingen, men det vilde nødig forhøje Taksterne,

før det ny Eksportslagteri kunde tages i Brug, saaledes at der samtidig med Forhøjelsen kunde gives Slagterne bedre Betingelser at arbejde under. Antagelig kunde Slagteriet tages i Brug til Juni 1911. Med Hensyn til muligvis at bygge noget mindre bemærkede han, at Udvalget havde søgt at gøre Udgiften saa ringe som muligt, men paa den anden Side ansaa det for vel kostbart at bygge som i 1894. Hvis man den Gang havde haft et bedre Overblik over Forholdene, kunde Grunden nemlig have været anvendt saaledes, at man kunde have ventet nogle Aar endnu med den foreslaaede Udvidelse, men nu var der ikke andet at gøre end at skride til Opførelse af et helt nyt Eksportslagteri, som efter Udvalgets Mening ikke kunde gøres mindre end foreslaaet, hvis det skulde kunne holde Skridt med Byens Udvikling. Det gamle Slagtehus var saaledes indrettet, at Slagtingen foregik i den ene Side af Slagtehallen, hvorefter Kroppene blev rullet over i den anden Side, hvor de blev hængende, til de kunde føres bort, men det ny Eksportslagteri blev indrettet efter et helt nyt System, idet der i Slagtehallen ad Gangen kunde slagtes 18 Kreaturer, som saa automatisk førtes ud i Kølerummet, hvorefter der atter kunde slagtes. Ved denne Fremgangsmaade blev der vundet meget i flere Retninger.

Magnus Nielsen gjorde gældende, at da det store Laan blev optaget, blev de paa det opførte Bevillinger ansat med saa store Beløb, at de maatte anses for Maksimum. Paa det nu foreliggende Forslag var man imidlertid kommet 25000 Kr. højere op, og Beløbet vilde endda næppe slaa til, saa man naaede nok de 300000 Kr., inden Slagtehuset blev færdigt. Der kunde sikkert ogsaa nok bygges noget mindre og udvides efterhaanden som det blev nødvendigt. Hvis Eksportslagtingen ophørte, saa stod man med det store Komplex til ingen Nytte. Han skulde ikke udtale sig om de mange ny tekniske Forbedringer, men ønskede dog at vide, om Udvalget havde haft den nødvendige sagkyndige Assistance med Hensyn til disse. Udgiften til Makadamiseringen kunde desuden lige saa godt være paaført nu, da den vilde komme i Løbet af faa Aar. Forhaabentlig vilde man ad Aare faa en anden Form for Eksporten, og med dette for Øje vilde det være absolut rigtigst at begynde smaat med Udvidelsen. Maaske vilde denne Fremgangsmaade ikke være den billigste, men den vilde paa den anden Side være den mindst risikable. Endelig maatte man ogsaa se at faa Slagteafgiften noget forhøjet, saaledes at Anlæget kunde komme til at svare sig bedre. I det hele taget kunde han tænke sig Sagen underkastet en nærmere indgaaende Undersøgelse for at se, om Udgiften ikke kunde reduceres betydeligt ved at bygge med senere Udvidelser for Øje.

Rahr skulde indrømme det uheldige i, at der ikke var blevet opført 250000 Kr. paa

Laaneprogrammet programmet til Slagtehusets Udvidelse, men dette havde været umuligt, da man den Gang kun havde løse Udkast at bygge paa. Forøvrigt havde Sygehuset en ganske anderledes Overskridelse. Hr. Magnus Nielsen var heller næppe berettiget til at tro, at Overslagssummen vilde blive overskredet med 50000 Kr., da der var gjort alt for at være paa den rette Side. Han vidste ikke, hvad Hr. Magnus Nielsen mente med en teknisk Undersøgelse, da det ikke var os selv, men Udlandet, der var Herre over Formen for Eksporten. Skulde Indførselen af levende Kvæg blive givet fri i Tyskland, vilde Byen sikkert selv faa Brug for den ny Slagtehal. Den gamle kunde nemlig ikke udvides paa nogen Maade, og Forholdene var nu rent umulige. Hele Projektet var særdeles grundig gennemgaaet, og man skulde dog gerne bygge saaledes, at det ikke blev nødvendigt at udvide de første Aar. Der blev i det hele taget nu kun foreslaaet at bygge det, der maatte anses for aldeles nødvendigt.

Magnus Nielsen mente, at man med tidligere Erfaringer for Øje nok kunde lægge 10 % til Overslagssummen, da man aldrig fuldtud vidste, hvad der vilde komme, navnlig hvor der som her var Tale om mange tekniske Indretninger. Man kunde næppe sammenligne Sygehuset med Eksportslagteriet. Han skulde ikke stille noget Ændringsforslag, men mente vedblivende, at en nærmere Undersøgelse vilde være paa sin Plads. Nogen Grund til at pilotere kunde han saaledes ikke se, og han tvivlede om, at man havde haft teknisk Sagkundskab til at undersøge, om Piloteringen var nødvendig.

Simonsen bemærkede, at en Slagtehal var en Bygning af særlig Beskaffenhed, som man ikke kunde sætte et Par Fag til, naar man ønskede det.

Isammenligning med andre Forhold var Differencen mellem den nu forlangte Sum og den paa Laaneprogrammet opførte Sum ikke synderlig stor. Hvis Piloteringen blev regnet fra, var Overskridelsen kun 12-13000 Kr. Det var efter sagkyndiges Mening nødvendigt at pilotere, men kunde Udgiften efter virkelige Autoriteters Mening spares, skulde det naturligvis glæde Udvalget. Med Hensyn til Makadamiseringen kunde Hr. Magnus Nielsen være ganske rolig, idet de 1000 Kr., der aarlig opførtes paa Budgettet til Brolægning paa Slagtehuset, nok skulde slaa til til efterhaanden at faa det hele brolagt. Forholdene paa Slagtehuset var nu saa uheldige som vel muligt, og samtlige Blade, som havde set, hvorledes Tilstanden var, var da ogsaa enige om, at der trængtes til en gennemgribende Forandring til det bedre.

J. C. Petersen havde adskillige Gange set, hvorledes Forholdene var paa Slagtehuset, og

kunde bevidne, at de var frygtelige, og at det var aldeles nødvendigt at forbedre dem. Det drejede sig imidlertid om en meget stor Sum, saa hvis det var muligt at tage Udvidelsen paa flere Gange, vilde han dog være stemt derfor. Slagtehuset havde hidtil ikke forrentet sig synderlig godt, og efter Udvidelsen vilde Forrentningen vel blive endnu daarligere. Det glædede ham derfor at høre, at Udvalget tænkte paa at faa Slagtehuset til at forrente sig bedre. Han vilde gerne støtte Hr. Magnus Nielsens Forslag om at faa undersøgt Nødvendigheden af Pilotering, da denne maaske ikke behøvedes, fordi det kun drejede sig om en forholdsvis lille Bygning. Skønt han ansaa det for betænkeligt at anvende en saa stor Sum til en Forretning, der var saa ustabil som denne, vilde han dog stemme for Bevillingen, som han dog helst saa reduceret noget.

Simonsen skulde indrømme, at Bygningerne ikke var af de sværeste, men dette var der ogsaa taget Hensyn til ved Udregningen af, hvad Piloteringen vilde koste.

Indstillingen vedtoges.

